

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

634

STADI ZA KAZI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2003

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Vikokotozi **haviruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
3. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
4. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Taja matumizi manne ya nyuzi katika kazi za vitendo.

Nyuzi hutumika kushona nguo na bidhaa nyingine za kitambaa. Kwa mfano, mwanafunzi anaweza kutumia nyuzi kuunganisha vipande vya kitambaa ili kutengeneza mavazi au mapambo ya vitambaa.

Nyuzi hutumika kufuma bidhaa mbalimbali kama vile mikeka, vikapu au mapambo ya mezani. Hii inaruhusu mwanafunzi kuunda bidhaa ambazo ni za kudumu na zenye mvuto wa kuona.

Nyuzi hutumika katika kurekebisha bidhaa zilizoharibika au kuguswa, kama nguo zilizochanika, na hivyo kurejesha ubora wa bidhaa. Hii inafundisha mwanafunzi umuhimu wa kurekebisha na kuhifadhi mali.

Nyuzi hutumika katika kazi za urembo na sanaa kama vile kutengeneza shanga, kupiga uzi au kubinaisha mifumo ya mapambo. Hii inakuza ubunifu na mikono ya mwanafunzi.

2. Eleza dhana ya ubora katika kazi za uundaji bidhaa.

Ubora unahusiana na kiwango cha kazi iliyofanywa ikilinganishwa na viwango vilivyowekwa. Kazi ya ubora inaashiria kuwa bidhaa imetengenezwa kwa umakini, kwa usahihi na kwa kufuata maelekezo sahihi.

Ubora pia unahusisha uimara wa bidhaa, yaani bidhaa inayotengenezwa lazima iwe ya kudumu na isiyoharibika kwa urahisi. Hii ni muhimu katika kazi za mikono ili mwanafunzi ajifunze maana ya bidhaa za kudumu.

Ubora unahusiana na ulinganifu wa vipimo na usahihi wa vipengele vya bidhaa.

Vipimo vinavyolingana vinaonyesha usahihi wa mwanafunzi na uelewa wake wa somo.

Ubora pia unahusisha matumizi sahihi ya rasilimali, ambapo malighafi haipotei kwa sababu kazi inafanywa kwa mpangilio mzuri na mbinu sahihi.

3. Bainisha sababu nne zinazofanya wanafunzi wapende kazi za vitendo.

Wanafunzi wapenda kazi za vitendo wanapopata nafasi ya kutumia mikono yao kwa kufanya kitu cha halisi, kwani hili linawawezesha kuona matokeo ya moja kwa moja ya jitihada zao.

Wanafunzi wanapenda kazi za vitendo wanapokuwa na uhuru wa kuunda na kubuni bidhaa, jambo linaloongeza ubunifu na kuimarisha hamasa ya kujifunza.

Wanafunzi wanapenda kazi za vitendo wanapopokea pongezi na kutambuliwa kwa juhudi zao, kwani hii inawahamasisha kuendelea kufanya vizuri.

Wanafunzi wapenda kazi za vitendo wanapokuwa na vifaa na malighafi ya kutosha, kwani hii hufanya kazi kuwa rahisi na inafaa kuendelea bila vizuizi.

4. Eleza hatua nne za kutengeneza pambo rahisi la dari.

Hatua ya kwanza ni kupanga na kuchagua malighafi zinazohitajika, kama karatasi, uzi, rangi na gundi, kuhakikisha kila kitu kipo tayari.

Hatua ya pili ni kutengeneza msingi wa pambo kwa kukata na kuunganisha karatasi au vifaa vingine kulingana na umbo la pambo. Hii hufanya kazi iwe na muundo imara.

Hatua ya tatu ni kupamba pambo kwa kutumia rangi, uzi, au mapambo madogo ili kuongeza mvuto wa kuona. Kila kipengele kinapangwa kwa umakini ili kuonekana vizuri.

Hatua ya nne ni kukagua pambo lililokamilika, kuhakikisha kila sehemu imesungwa vizuri, hakuna sehemu iliyopasuka, na kesi ya mwisho ni kuongeza maboresho madogo ili kuonesha ubora wa kazi.

5. Taja mambo manne ya kuzingatia kabla ya kuanza kazi ya ubunifu.

Ni muhimu kuzingatia malighafi zinazohitajika na kuhakikisha zinapatikana kwa wingi na ubora unaohitajika.

Ni muhimu kuzingatia nafasi ya kazi ili kuweka vifaa na kuondoa vikwazo vinavyoweza kusababisha ajali.

Ni muhimu kuzingatia muda uliopo kwa mwanafunzi ili kutochukua muda mrefu bila mpangilio, jambo linaloweza kupunguza ari.

Ni muhimu kuzingatia uelewa na uwezo wa mwanafunzi, kuhakikisha kazi iliyopangwa inafaa kiwango cha elimu na stadi za mwanafunzi.

6. Eleza njia nne za kuwasaidia wanafunzi wenye changamoto za umakini.

Kumsaidia mwanafunzi kwa kutoa maelekezo mafupi, rahisi na ya kueleweka husaidia kuondoa mkanganyiko.

Kumweka mwanafunzi karibu na mwalimu humwezesha kupata msaada wa haraka na kuendelea vizuri bila kuchelewa.

Kumkabidhi kazi ndogo ndogo humsaidia mwanafunzi kumaliza hatua kwa hatua bila kuchoka au kupoteza umakini.

Kumpa motisha na pongezi anapofanya vizuri huongeza hamasa na kufanya mwanafunzi aendelee kuwa makini zaidi.

7. Taja vifaa vinne vya msingi vinavyotumika kupima vipimo wakati wa kazi.

Rula hutumika kupima urefu na upana wa bidhaa ndogo ndogo.

Tape measure hutumika kupima vipimo virefu na sehemu ambazo hazina urefu wa kawaida wa rula.

Calliper hutumika kupima kipenyo, unene au vipimo vyenye usahihi mkubwa.

Jumla scale au kitchen scale hutumika kupima uzito wa bidhaa au malighafi ili kufuata viwango vilivyowekwa.

8. Eleza faida nne za kutumia vielelezo katika somo.

Vielelezo husaidia wanafunzi kuona dhana ngumu kwa kutumia mfano halisi, jambo linalorahisisha kuelewa.

Vielelezo huchochea umakini wa wanafunzi kwa sababu huonyesha maelezo kwa njia ya kuona na kuvutia.

Vielelezo husaidia mwalimu kufundisha kwa ufanisi, kwa kuwa hutoa njia rahisi ya kueleza dhana bila kutumia maneno mengi.

Vielelezo husaidia katika kumbukumbu kwa sababu wanafunzi hukumbuka vyema kile wanachoona kuliko maneno tu.

9. Bainisha sababu nne zinazoweza kusababisha uharibifu wa vifaa wakati wa masomo.

Kutokutunza vifaa kwa usahihi baada ya matumizi kunaweza kusababisha uharibifu.

Kutotumia mbinu sahihi katika kutumia vifaa husababisha vipengele kuvunjika au kuchakaa haraka.

Kushindwa kuzingatia usalama na tahadhari wakati wa kazi kunaweza kusababisha ajali na kuharibu vifaa.

Ukosefu wa motisha na uwajibikaji kwa wanafunzi unaweza kusababisha uharibifu wa vifaa kwa kushughulika bila makini.

10. Eleza umuhimu wa kufundisha kwa vitendo kwa wanafunzi wa shule za msingi.

Kufundisha kwa vitendo husaidia mwanafunzi kuelewa dhana kwa njia ya moja kwa moja, ambapo anashiriki kikamilifu katika kazi.

Kufundisha kwa vitendo huongeza stadi za mikono na ubunifu kwa kuwa mwanafunzi anajaribu kutatua matatizo ya kweli.

Kufundisha kwa vitendo huimarisha kumbukumbu kwa kuwa mwanafunzi anakumbuka alichofanya kuliko alichosoma tu.

Kufundisha kwa vitendo humjengea mwanafunzi ujasiri na uwezo wa kutatua changamoto za maisha ya kila siku.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

11. Eleza vyanzo vitano vya kupatikana kwa vifaa vya kufundishia bila gharama.

Vyanzo vya shule kama mabodi ya zamani, karatasi zilizotumika au maboksi ya karatasi vinaweza kutumika tena katika kufundisha.

Vyanzo vya mazingira kama majani, mashina ya miti, mawe au mabaki ya miti vinaweza kutumika kutengeneza vielelezo na bidhaa.

Vyanzo vya nyumbani kama maboksi ya chakula, mitungi ya plastiki au chupa za glasi zinaweza kugeuzwa kuwa vifaa vya kufundishia.

Vyanzo vya jamii kama vitu vya zamani vilivyoachwa kwenye maduka au viwanja vinaweza kuunganishwa ili kutengeneza vifaa vya kufundishia.

Vyanzo vya wanafunzi wenyewe, ambapo wanafunzi wanakuza uwezo wa ubunifu kwa kutumia vitu wanavyopata nyumbani au shuleni bila gharama.

12. Changanua hatua sita zinazotumika kutengeneza bidhaa zinazofanana kwa ukubwa.

Hatua ya kwanza ni kupanga muundo wa bidhaa, kuchora mfano na vipimo vyake kwa uwiano.

Hatua ya pili ni kuchagua malighafi zinazofaa na kuhakikisha kila kipande kimeandaliwa kwa usahihi.

Hatua ya tatu ni kukata vipande kulingana na muundo wa mfano uliopangwa.

Hatua ya nne ni kuunganisha vipande kwa kutumia gundi, nyuzi au mbinu nyingine za uthabiti.

Hatua ya tano ni kupima bidhaa inayoundwa dhidi ya mfano ili kuhakikisha vipimo vinafanana.

Hatua ya sita ni kufanya maboresho madogo kama kusawazisha, kupaka rangi au kupiga pasi ili bidhaa zote ziwe sawa.

13.Changanua vigezo sita vya kutathmini bidhaa ya mwanafunzi.

Ubora wa bidhaa unahusiana na uimara, usahihi wa vipengele na muonekano wa bidhaa.

Usahihi wa vipimo unahusiana na kuzingatia vipimo vilivyopangwa kabla ya kutengeneza bidhaa.

Ubunifu wa bidhaa unahusiana na namna mwanafunzi anavyotumia maarifa na mikono yake kuunda kitu kipya.

Ustadi wa utumiaji wa vifaa unahusiana na uangalifu na mbinu zilizotumika kufanya bidhaa.

Usafi wa kazi unahusiana na muundo wa bidhaa, sehemu zilizoshonwa, rangi na mapambo.

Ufanisi wa muda unahusiana na jinsi mwanafunzi anavyoweza kumaliza kazi kwa wakati uliowekwa bila kupoteza ubora.

14. Fafanua majukumu sita ya mwalimu anapofundisha kazi za mikono.

Mwalimu anapaswa kupanga darasa na vifaa ili kazi iende vizuri bila kuchelewa.

Mwalimu anapaswa kufundisha kwa kutumia vielelezo na mbinu zinazorahisisha ufahamu.

Mwalimu anapaswa kutoa maelekezo wazi, hatua kwa hatua, kuhakikisha kila mwanafunzi anaelewa.

Mwalimu anapaswa kusimamia kazi na kuhakikisha usalama na nidhamu katika darasa.

Mwalimu anapaswa kutathmini kazi kwa haki na kutoa mrejesho unaosaidia mwanafunzi kuboresha.

Mwalimu anapaswa kuhimiza ubunifu na kushirikisha wanafunzi katika maamuzi yanayohusu kazi za mikono.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

15. Bainisha athari sita za kutowashirikisha wanafunzi ipasavyo katika kazi za vitendo.

Wanafunzi wanaposhirikishwa vibaya wanapoteza hamasa ya kujifunza na kufanya kazi.

Wanafunzi wanaweza kutokuwa na uelewa sahihi wa dhana inayofundishwa kwa sababu hawajashiriki.

Kutoshirikisha wanafunzi kunapunguza ubunifu kwa kuwa hawana nafasi ya kutoa mawazo yao.

Wanafunzi wanapoteza nidhamu na ushirikiano kwa sababu hawajajumuishwa katika majukumu.

Kutoshirikisha wanafunzi kunapunguza ujuzi wa vitendo unaopatikana kupitia uzoefu wa moja kwa moja.

Wanafunzi wanapopotezwa katika ushirikishwaji wanakuwa na hofu au aibu ya kushiriki katika kazi nyingine.

16. Eleza mambo matatu ya kuzingatia wakati wa kuchagua mada ya ubunifu.

Ni muhimu kuzingatia kiwango cha ujuzi wa wanafunzi ili kuhakikisha mada inafaa uwezo wao.

Ni muhimu kuzingatia rasilimali na malighafi zinazohitajika ili wanafunzi waweze kumaliza kazi.

Ni muhimu kuzingatia muda uliopo ili mada iweze kufanywa kikamilifu ndani ya ratiba ya shule.

17. Changanua hoja sita zinazoonyesha umuhimu wa maadili katika kazi za mikono.

Maadili husaidia kuendeleza nidhamu kwa wanafunzi katika kutumia vifaa na kufanya kazi kwa makini.

Maadili huchochea ushirikiano kati ya wanafunzi, kwani kila mmoja anaheshimu kazi ya mwingine.

Maadili husaidia wanafunzi kuendeleza uwajibikaji kwa kuhakikisha wanamaliza majukumu yao ipasavyo.

Maadili husaidia kujenga uaminifu na heshima kati ya wanafunzi na mwalimu.

Maadili huchochea ubunifu kwa kuwa wanafunzi wanaweza kushirikiana bila woga au hofu.

Maadili husaidia katika kuhifadhi malighafi na vifaa kwa kuwa wanafunzi wanajali mali za shule.

18. Eleza faida tatu za kumruhusu mwanafunzi kutatua changamoto kwa ubunifu wake.

Kumruhusu mwanafunzi kutatua changamoto humjengea ujasiri na kujiamini.

Kumruhusu mwanafunzi kuunda suluhisho lake huongeza ubunifu na uwezo wa kufikiria kiasili.

Kumruhusu mwanafunzi kutatua changamoto humsaidia kujifunza kutokana na makosa na kuboresha ujuzi wake.